

הערבים. צעד פרוי-ישראלי מצד הודו עשוי לספק תחמושת לפאקיסטאנים. הוא עשוי גם לתת נשק בידי מתנגדיו של עבד אל-נאצר במרחב ולהחליש את ידידיו הודו. בכל זאת הכרזו נהרו לפני כמה חודשים רשמית כי הערבים חייבים להכיר בקיומה של ישראל. גם אחרי שכל השגרירים הערביים בניו-דלהי באו אליו במלוכוד ודרשו כי יכחיש את עמדתו, לא תיקן את הכרזתו המקורית.

הודו לא החליפה עדיין נציגים עם ישראל. גם אין סיכוי שתעשה זאת במקום. אולם שכנתה הדרומית, ציילון, הכפופה להשפעה הודית חזקה, כוננה יחסים רשמיים עם ישראל. היא לא היתה עושה זאת ללא עידוד הודי. כך נפתחה עלידי הודו מעין דלת אחורית לישראל.

הסיכום: אילו שינתה ישראל את מדיניותה, היתה הודו עשויה, ללא מעשים דרמטיים ונחפזים, ליהפך בהדרגה לכוח מקשר ומתחך בין ישראל והערבים. הדגש הוא על המילה "בהדרגה".

★ ★ ★

מישחקיו של שמעון פרס

החוויה העיקרית של המבקר בבנין האו"ם, אחרי שהספיק להתפעל כראוי מן היופי המרהיב של הבית, הנוחיות השופעת של סידוריו הפנימיים והסגנון הנקי והמושך של האדריכלות הפנימית, היא ההסתכלות בפני האנשים הפועלים בבית זה. בצורה חיה ובבלתי-אמצעית מוחחרת כאן למסתכל אמת סטאטיסטית: כי העולם אינו לבן, אלא רב-גוני מאד, וכי הצבע החום והשחור הולך ומתגבר.

באו"ם שולטים האפרו-אסיאתים. הם שולטים מפני שמאחוריהם הכוח המספרי של אוכלוסית העולם. הם שולטים מפני שכל מדינאי העולם יודעים שזה הכוח של מחר, המתנה הגדול העומד בין שתי מעצמות-העל, ואשר הוא יכריע בסופו של דבר לכאן או לכאן — או לכיון שלישי חוש.

בישראל יש המשחקים בידיעה הזאת. לרוב אין זה משחק רציני. זהו משחק בצעצועים נחמדים. אם מזמינים כמה אנשים ושחורים וחומים לסמינר בבית-ברל, זה דבר טוב. אולם אם סבורים כי עלידי ביור זה אפשר לשנות את העובדות היסודיות בעולם, ללא מאמץ וקרבה, הרי זה מסוכן.

קראתי שלשום, בגליון העולם הזה, כי שמעון פרס מציע דרך מקורית אין לשבור את

הכיתור הערבי: ישראל תתקשר עם העמים האפריקאיים והאסיאתיים שמעבר לגוש הערבי, ותכתר את הערבים. ישבתי ותמהתי כמה דקות: האם האיש הזה יודע מה הוא מדבר? האם זו המחשבה המדינית החדשה של החוג המשתלט במדינה בחסות ביג'יז האם התמימות הפרובינציאלית המזועזעת היתה יכולה באמת למצוא הן בקרב אנשים רציניים בתל-אביב?

הגוש האפרו-אסיאתי בנוי כולו מסביב ל"גרעין הערבי". הערבים שייכים אליו — לא רק מבחינה פוליטית וגיאוגרפית, אלא ב"עצם המהות. די להעיף מבט לתוך טרקלין הנציגים בקומה השניה של בנין האו"ם, לראות את הקבוצה הערבית מוקפת נציגים חומים ושחורים, כדי להבין זאת.

אנשי גאנה, גיניאה, בורמה, ניגריה, ליבריה ורעיהם ישמחו לקבל מתנות מישראל, עזרה מישראל, שרות מישראל. הם יקשיבו באדיבות, ואפילו בעניין, למה שיש לישראל לומר. אולם בעיניהם לא תהיה ישראל לער"ם גורם השחה בחשיבותו לערבים. והרעיון כי הם יתנו יד לישראל במלחמה נגד התנועה הלאומית הערבית, אינו יכול אלא ל"עורר בבנין זה צחוק אדיר.

שמעון פרס ביקר כאן השבוע, התישב מאחורי אבן והקשיב לויכוח על התק"רית בגבול הסורי. ליד הדמויות האריסטוקרטיות המאופקות של הצרפתי והבריטי, דמה קצת לתלמיד בחדר המורים. אולי היה כדאי לו יותר להקדיש את הזמן להסתכלות בפני חברי המשלחות בטרקלין ובמסדרונות. אפריקה ואסיה הולכות ומתעצמות בבית זה. בניין מייצגים את עולם המחר. יש טעם להתקשר עמם. חובה היא לעשות זאת. אך מי שחולם לעשות זאת כדי לכתר את הערבים — מוטב שיחזור הביתה וילך לנואם בכפר-סבא.

חשיבותם של האפרו-אסיאתים למען יש"ראל היא בדיוק הפוכה. היא טמונה ביכולתם לפשר בין התנועה הלאומית העברית והתנועה הלאומית הערבית. אחרי שניכנס למועדון האפרו-אסיאתי, יהיה מקום למיפגש פוליטי ורעיוני עם הכוחות הפועלים במרחב. אך כל זמן שישראל נחשבת באו"ם כמשרתת צרפת, וכל זמן שהאפריקאים חוששים שישראל משתדלת בשם צרפת לפעול נגד מדינה כמו גיניאה, אין כל אפשרות כזאת. כמו בכל שאר השאלות המדיניות, חסרה לצמרת הישראלית גם כאן הרצינות הדרושה כדי לחשוב עד הסוף, לבחור בין אפשרויות שותרות ולהחליט החלטה עקרונית ברורה. בהעדרה — אין שום מדיניות — רק משחק בצעצועים שחורים ותוכניות של שמעון פרס.

★ ★ ★

אמת שחורה מאפריקה

אחד האנשים המעניינים ביותר שפגשתי בבנין האו"ם הוא טילי דיאלו, שגריר גיניאה. כשראיתי לראשונה, בתברת השגריר צ'יפמן מנאנה, עברה במוחי המחשבה: הנה הוכחה חיה כי האימפריאליזם מנצח אפילו במפללות. כי צ'יפמן הוא אנגלי שחור, חייכני, אמפירי, בעל הסגנון הידיוותי של ג'נטלמן מאוספורד. ואילו דיאלו הוא ההיפך מזה: בעל דיבור מוזיקלי והגיגות המדגיש את דבריו בתנועות-ידיים קטנות וקצובות — צרפתי שחור, צרפתי יותר מכל צופתי לבן.

שוחחנו מעט על הצורך בשלום במרחב, על התפקיד שיכול ליפול לידי המנהיגים של אפריקה העצמאית החדשה כמתחכים בין התנועה הלאומית העברית והערבית. לבסוף הגענו לבעיה שהיא אולי החשובה ביותר. היא נוגעת מאד גם לגיניאה וגם לישראל. בעולם של ימינו, שוב אין מקום למדינות קטנות ומבודדות. מבחינה כלכלית וצבאית, תרבותית ופוליטית, אין הן יכולות לקיים את עצמאותן ולעמוד מול ענקי-העולם. אין הן יכולות לפתח את כוחן הפנימי ולבוא לכלל ביטוי מלא. על כן עליהן להיות גוררות של מדינות-הענק, או להתאגד עם מדינות קטנות אחרות למסגרות גדולות וחזקות יותר. השאלה היא: איך יכולות מדינות קטנות להתלכד במסגרות גדולות מבלי לאבד את

שבאו להשכיח שלום בארצם — הם זרקום לבורות של טיט, צלבו אותם בראשי הרים, קטלו אותם ביריות. בשיחות עם מדינאי העמים באו"ם, קל להיווכח שאין זה תפקיד אשר מועמדים רבים ששים לקראתו.

אולם האמרשילד פועל בכנות. הוא אוהד את התנועה הלאומית הערבית, מפני שבתור מדינאי מציאותי הוא יודע שזהו כוח עולה בעולם, ואין כל אפשרות להתנגד לו. אפשר רק לנסות לשתף עמו פעולה, תוך נסיון להטות את כוחו לאפיקים מתונים ויצרניים יותר. בשקט, ללא פרסומת, הצליח איש זה לרכז בידי השפעה עצומה. איך עשה זאת? בדרך פשוטה. הוא מוכן לקבל על עצמו את האחריות הבלתי-רצויה, אשר כל שאר האנשים בבית זה מבקשים להיפטר ממנה. הוא המתנדב הנצחי לגיבויים בלתי-מבוקשים.

לפני שבוע עמדה ועדת האו"ם לסכם את הויכוח הארוך על בעית הפליטים הארצי-ישראליים. המוסד המטפל בפליטים עומד להתפרק בשנת 1960, וכל חברי האו"ם נחרדים לנוכח המחשבה מה יקרה לאחר מכן. הפליטים האלה הם סיוס בבית זה — טרגדיה אנושית המעיקה על המצפון, מוקד לצרות פוליטיות, סכנה מתמדת לשלום. מדינות-המערב הציעו הצעה משותפת, שכללה סעיף על הצורך למצוא דרך חדשה לספל בבעיה אחרי פירוק המוסד הנוכחי. הערבים התנגדו מטעמים עקרוניים. ונגד הערבים אין איש יכול להציע, ואז פעל דאג. בשקט תפס את מקומו ליד נשיא הוועדה. בשקט קרא כמה משפטים מוסכמים מראש: שבתוקף תפקידו השיגרתי יברר בשנה הקרובה את האפשרות למצוא דרכים חדשות לטיפול בבעיה, וכי יגיש את הצעותיו לוועדה. על סמך הוועדה זו ביטל האמריקאי את הצעתו הרשמית. הכל היו מרוצים. ההחלטה המתוקנת, ללא הסעיף המרגיז, נתקבלה פה אחד.

אני חושב שדאג עושה עבודה טובה, גם למען ישראל. אני מאמין כי הציל את חיימה של הרבה אנשים במרחב, כולל בניהן של כמה אמהות ישראליות. ואני מאמין כי יכול להביא תועלת גדולה — אילו היתה לישראל מדיניות מעשית כלשהי להשגת השלום.

★ ★ ★

שיחה עם דיפלומט הודי

בדרך כלל אין ההצגה הפתוחה של האו"ם משקפת את הפעולה האמיתית, שהיא נסתרת ומוסחית. המסתכל מבחוץ דומה לאסירים במשל המפורסם של אפלטון, הכבולים לקיר מערתם ורואים רק את צללי האנשים המתהלכים בחוף. חלק גדול מן

האם תתווך הודו? זוהי התמונה היחידה בה הסכים אי-פעם נציג הודו, שר-הבטחון קרישנה מנון (שמאל), לחצול עם ישראל. התמונה צולמה אחרי שאורי אבנרי (ימין) שאל אותו על הכרזתו האחרונה של נהרו בעניין ישראל. ועל אפשרות התיווך בין ישראל לערבים, על בסיס ניטרליסטי. באמצע דויד הורוביץ, כתב העולם הזה באו"ם.

הפעילות בבנין זה נעשה מאחורי הקלעים, לא בתוך אולמות הדיונים המפוארים. אחד הגורמים הפועלים מאחורי הקלעים הוא ההודי. הנציג הרשמי, קרישנה מנון, הוא שחקן מתונן, המגלם דמות מושלמת ברעמתו האפורה ופניו רבי-ההבעה. מנון נמנע מכל מגע רשמי עם הישראלים, מתחמק לרוב גם ממגע בלתי-רשמי. כמנהגי הגוש האפרו-אסיאתי באו"ם, הוא חושש כי כל מגע כזה עלול לקלקל את יחסיו עם הערבים.

אולם הודו, פעלה לא מעט בזירת המאבק הישראלי-הערבי. כאשר החלו המצרים בועמם, אחרי מיבצע-סיני, לגרש את הנתינים הורים מארצם, שהיו ברובם יהודים, היה זה השגריר ההודי בקאהיר שביטל במקרים רבים את רוע הגזירה. השגריר, שהיה ירידו האישי של עבד אל-נאצר וכמעט חבר הממשלה המצרית, התערב במקרים רבים לטובת היהודים וביטל את גרושם. איש זה קיים מגע רצוף עם דיפלומטים ישראלים באו"ם, ולמעשה יהיה במשך זמן רב חולית-הקשר העיקרית בין ממשלת קאהיר וממשלת ישראל. כשהיה צורך להשיג את הסכמת מצרים להצבת חיילי האו"ם במיצר טיראן, היתה זאת הודו שהשיגה הסכמה זו. הדיפלומט ההודי האלמוני שטיפר לי על כך בשיחה פרטית בהחלט, לא הסתיר את מורת-רוחו מהתיצבותה של ישראל בחזית המערב. הוא גילה ענין רב בקיומה של תנועה ישראלית התובעת את הגיטראליזציה של המרחב ואת השתלכותה של ישראל במתנה האפרו-אסיאתי. הוא לא הביטח התערבות דרמטית ומהירה של נהרו. על המנהיג ההודי להתחשב בקיומה של פאקיסטאן, המסיתה נגד הודו במרחב ובמקשת למשוך לצדה את